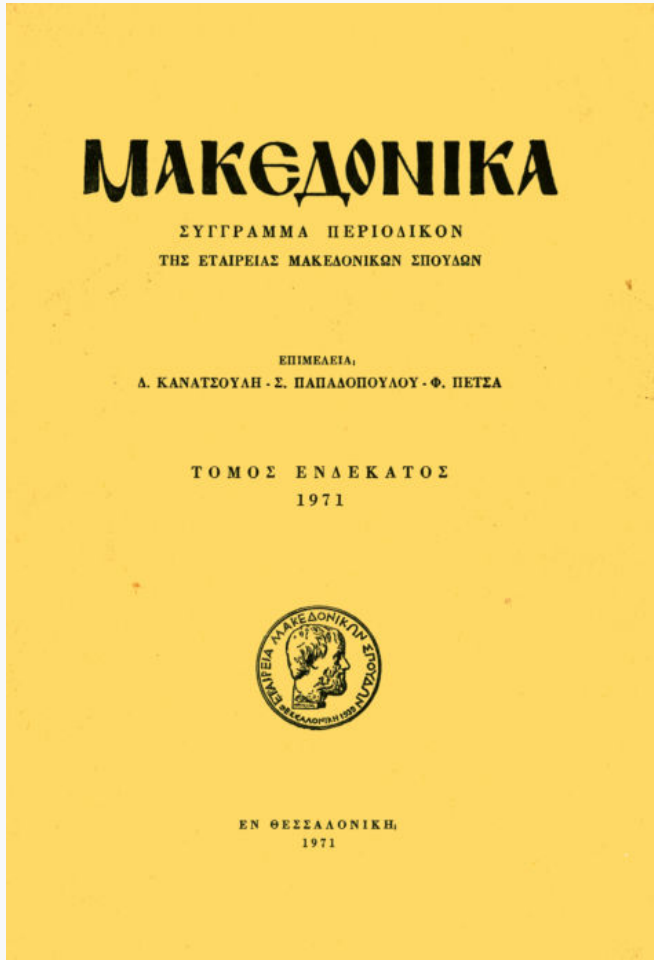

Μακεδονικά

Τόμ. 11, Αρ. 1 (1971)

Αντωνίου Σιγάλα, Εκλαϊκευμένα Μελετήματα, τομ. Α'

Χαραλ. Κ. Παπαστάθης

doi: [10.12681/makedonika.958](https://doi.org/10.12681/makedonika.958)

Copyright © 2015, Χαραλ. Κ. Παπαστάθης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαστάθης Χ. Κ. (1971). Αντωνίου Σιγάλα, Εκλαϊκευμένα Μελετήματα, τομ. Α'. *Μακεδονικά*, 11(1), 441-444.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.958>

καί μετά τήν καταστολή τῶν κινημάτων στήν Ἠπειρο, τή Θεσσαλία καί τήν Μακεδονία παρουσιάζεται ἀναζωπύρωση τῆς δράσεως τῶν ὀπλαρχηγῶν στήν περιοχή τῶν Κορεστίων, ἀνάμεσα στή Φλώρινα καί τήν Καστοριά, μέ προέκταση τίς Πρόσπες καί ἀκόμη πιό πέρα, πού, ἠθικά τουλάχιστον, ὑπέθαλε ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση, γιά νά ὑποχρεωθῇ ἡ Τουρκία νά τῆς παραχωρήσῃ τά Θεσσαλικά καί Ἠπειρωτικά ἐδάφη, τά ὁποῖα τῆς εἶχεν ἐπιδικάσει τὸ Συνέδριο τοῦ Βερολίνου. Ἡ δρᾶσι αὐτῆ κράτησε μέχρι καί τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1878 καί ἔχει νά παρουσιάσῃ μιάν ἀναστάτωση τῆς Δυτ. Μακεδονίας, ἀπό τήν περιοχή τῆς Κοζάνης, μέχρι καί τῆς περιοχῆς τοῦ Μοναστηρίου. Ὁ πρόωρος ὁμως χειμῶνας τῆς χρονιάς ἐκείνης συντέλεσε, αὐτὸς κυρίως, στό σβήσιμο καί τῆς τελευταίας αὐτῆς λάμψεως. Ὅπως ὁμως ἔγραφε, προφητικά θά λέγαμε, τὸν Νοέμβριο τοῦ 1878 στοὺς προϊσταμένους τοῦ Ὁ Πρόξενός μας στό Μοναστήρι Λογοθέτης, ἡ δρᾶσι αὐτῆ εἶχεν ἦδη δημιουργήσει «ικανὰ σπέρματα ἐπαναστατικοῦ βίου ἐντὸς τῆς δυτικῆς καί πολλαχοῦ τῆς βορειοδυτικῆς Μακεδονίας» (σ. 122).

Τὸ Ε' καί τελευταῖο κεφ. καταλαμβάνει ὁ ἐπίλογος (σ. 125-129). Σ' αὐτὸν ἐπισημαίνονται ὅλοι οἱ λόγοι, γιὰ τοὺς ὁποίους δὲν ἐπέτυχε ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1878 στήν Μακεδονία καί γίνεται ἀποτίμησι ἐκείνου, πού — παρά ταῦτα — στάθηκε δυνατό νά κατορθωθῇ, δηλ. τῆς συμβολῆς τῆς στήν ἀποφυγῆ τοῦ κινδύνου νά ἐνσωματωθῇ ἡ Ἑλληνικὴ αὐτῆ περιοχή στό καινούριο κράτος τῆς Βαλκανικῆς, τῆ βουλγαρικῆ ἡγεμονία. Γιατί πραγματικά ὁ ἀγῶνας αὐτὸς ἄφησε τὰ «σπέρματα», πού χρειάζονταν, γιά νά βλαστήσουν αὐτά, ὁπως τονίζει ὁ συγγραφέας, «τρεῖς δεκαετίες περίπου ἀργότερα καί νά δημιουργήσουν τὸ ἔπος τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα» (σ. 129).

Στις σ. 131-135 παρατίθεται ἡ βιβλιογραφία, δική μας καί ξένη, πού ἀναφέρεται στὰ ἱστορούμενα γεγονότα. Μιά συμπλήρωσή τῆς θεωροῦμε ἀπαραίτητη, καθὼς ἡ ἐργασία, πού προσθέσαμε, εἶχε ξεφύγει καί τῆ δικῆ μας ἀναζήτηση, ὅταν δουλεύαμε πάνω στό «Ἀρχεῖον Στεφ. Δραγούμη» γιά τὸ 1878. Πρόκειται γιά σύντομη ἀλλὰ ἀξιόλογη μελέτη τοῦ καθηγητῆ μας ἀείμνηστου ἱστορικοῦ Νικολ. Βλάχου, πού ἐκδόθηκε στό τεῦχος «Τά 75 χρόνια τῆς Ἑλληνικῆς Δυναστείας» (βλ. σ. 22-28. Ἀθήναι, ἀχρονολόγητο), ἐκδοσι τοῦ τότε «Υφουπουργείου τύπου καί τουρισμοῦ». Τὸ τεῦχος αὐτὸ πρέπει νά ἐκδόθηκε τὸ 1938, πού συμπληρώνονταν τὰ 75 χρόνια τῆς Δυναστείας τῶν Γκλύξμπουργκ στήν Ἑλλάδα. Ὁ τίτλος τῆς μελέτης: Ἡ ἐν τῇ νοτιῷ Μακεδονίᾳ ἐξέγερσις κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1878 ἐπὶ τῆς βασιλείας Γεωργίου τοῦ Α'. Εὐχαριστοῦμε κι ἀπ' αὐτῆ τῆ θέσι τὸν φίλο νεοελληνιστῆ κ. Γιώργο Ἀλιανδράτο, πού εἶχε τὴν καλωσύνη νά μᾶς τὴν ὑποδείξῃ.

Ἀκολουθοῦν κατάλογος πέντε χαρτῶν καί δέκα εἰκόνων (σ. 136), πίνακας κυρίων ὀνομάτων καί τοπωνυμίων (σ. 137-147), πίνακας ξένων ὀνομάτων (σ. 148) καί, τέλος, τὰ περιεχόμενα.

Αὐτῆ εἶναι ἡ ἐργασία τοῦ κ. Στέφ. Παπαδόπουλου, μέ τὴν ὁποία ὁ συγγραφέας τῆς πετυχαίνει ὅ,τι μέ μετριοφροσύνη ἔθεσε στόν πρόλογό του σάν σκοπὸ τῆς: «νά κἀνῃ γνωστὰ δυὸ παραμελημένα ὡς τὰ τελευταῖα χρόνια κεφάλαια τῆς νεώτερης Ἑλληνικῆς Ἱστορίας».

ΙΩΑΝ. ΣΩΤ. ΝΟΤΑΡΗΣ

'Α ν τ ω ν ί ο υ Σ ι γ ᾶ λ α, 'Εκλαϊκευμένα Μελετήματα, τόμ. Α', Ἀθήναι 1970, 80, σελ. VIII+332· τόμ. Β', Ἀθήναι 1971, 80, σελ. VIII+258.

Καθὼς γράφω τὸ σημεῖωμα αὐτὸ γιά τοὺς δύο τόμους τῶν «Ἐκλαϊκευμένων Μελετημάτων» τοῦ σεβαστοῦ διδασκάλου καθηγητοῦ κ. Ἀντ. Σιγάλα, δὲν μπορῶ παρά νά διακατέχωμαι ἀπὸ ἔντονη συγκίνηση. Ὁ καθηγητῆς κ. Σιγάλας εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πολὺ

λίγους στοὺς ὁποίους ἡ Μακεδονία ὀφείλει τόσα πολλὰ. Ἀνήκει στὴν ἡρώϊκή ἐκείνη ὀμάδα τῶν πρώτων καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ποῦ ἀποστολή τους δὲν ἦταν μόνο ἡ διδασκαλία τῶν φοιτητῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ δημιουργία πανεπιστημίου καί, τὸ κυριώτερο, ἡ πνευματικὴ ἀναστήλωση ἐνὸς τόπου ποῦ μόλις εἶχε βρῆ ἀπὸ δουλεία καὶ διαμάχες πέντε αἰῶνων. Εἶναι ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς διδασκάλους ποῦ ἐνωτίστηκαν τὸ βαθύτερο νόημα ποῦ ἐκρῆψε ἡ ἴδρυση τῶν Ἀριστοτελείων Πανεπιστημίων, ποῦ τὸ ἔκαναν πίστη τους καὶ ἐργάστηκαν μὲ ζήλο καὶ πάθος γιὰ τὴν Μακεδονία. Ἔτσι μόνο μποροῦμε νὰ ἐξηγήσουμε τίς τόσες περιπλανήσεις του μέσα στοὺς βαρεῖς μακεδονικοὺς χειμῶνες καὶ μὲ τὰ συγκοινωνιακὰ μέσα τῆς προπολεμικῆς ἐποχῆς γιὰ νὰ ἀνακαλύψῃ καὶ ἐρευνήσῃ τὸ λαθρονομῆνες βιβλιοθήκες καὶ κρυμμένα ἀρχεῖα, νὰ διώξῃ τὴν ἀπάθεια τοῦ κόσμου γιὰ τὴν παράδοση τοῦ τόπου μας, νὰ βρῆ τοὺς ἀνθρώπους ποῦ θὰ βοηθοῦσαν στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀνάσταση τοῦ μακεδονικοῦ παρελθόντος. Καρπὸς τῶν ἐρευνῶν του αὐτῶν εἶναι τὸ ἀνεπανάληπτο βιβλίον «Ἀπὸ τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων τῆς Μακεδονίας. Α': Ἀρχεῖα καὶ βιβλιοθήκαι Δυτικῆς Μακεδονίας», Θεσσαλονίκη (ἔκδ. Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἀρ. 111) 1939. Λίγα χρόνια πρωτότερα εἶχε δημοσιεύσει τὸ κλασσικὸ του σύγγραμμα «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Γραφῆς», Θεσσαλονίκη (ἔκδ. Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἀρ. 6) 1934, ποῦ ὁμόφωνα κρίθηκε μὲ ἐνθουσιασμό, καὶ βασικὰ μελετήματα γιὰ τίς παραδόσεις γύρω ἀπὸ τὸν Ἅγιο Δημήτριο. Δὲν ἀναγράφω ἄλλες μελέτες τοῦ κ. Σιγάλα, γιὰ νὰ μνημονεύσω τὴν ἐντονη ἐθνικοκοινωνικὴ του δραστηριότητα, ποῦ τόσο ὀφέλησε τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς Μακεδονίας. Ἦταν ὁ δημιουργὸς τοῦ Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου, ποῦ λειτουργοῦσε στὴν μακεδονικὴ πρωτεύουσα στίς παραμονὲς τῆς κατοχῆς, ὄργανο τῆς Δημοτικῆς καὶ Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης, βασικὸ ἰδρυτικὸ στέλεχος τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν καὶ κύριος συντελεστὴς στὴν ἐκδοσὴ τοῦ περιοδικοῦ τῆς, τῶν «Μακεδονικῶν».

Πνευματικὸς καρπὸς, ἐπίσης, τῆς ἐθνικοκοινωνικῆς δράσεως τοῦ καθηγητοῦ κ. Σιγάλα στὴν Μακεδονία καὶ γιὰ τὴν Μακεδονία, ὑπῆρξαν πολυάριθμα μελετήματα καὶ ἀρθρα ἐκλαϊκευτικὸ χαρακτήρα, ἀλλὰ σὲ γερὴ ἐπιστημονικὴ βάση θεμελιωμένα, ποῦ εἶδαν τὸ φῶς σὲ περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες. Τὰ κείμενα αὐτὰ, μὲ παρακίνηση παλαιῶν μαθητῶν καὶ φίλων του, συγκεντρώθηκαν μαζὶ μὲ ἄλλα στοὺς δύο τόμους τῶν «Ἐκλαϊκευμένα Μελετήματα». Θὰ περιορισθῶ νὰ ἀναγράψω ἐδῶ ὅσα ἀναφέρονται ἄμεσα ἢ ἔμμεσα στὴν Μακεδονία. Τόμ. Α': 1. Θεσσαλονίκη, α) Ὁ Ἅγιος Δημήτριος καὶ ἡ Θεσσαλονίκη, σ. 1-34 (1. Σύντομη εἰσαγωγὴ στὰ κείμενα ποῦ ἀναφέρονται στὸν Ἅγιο Δημήτριο καὶ στὴ Θεσσαλονίκη. Ἡ λατρεία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Σημασία τῶν ἀγιολογικῶν κειμένων. Τὰ ἀγιολογικὰ κείμενα καὶ ἡ ἱστορικὴ κριτικὴ, σ. 1-6' 2. Ἡ ἔννοια τοῦ πατριωτισμοῦ στὴν παράδοση τοῦ λαοῦ μας, σ. 7-9' 3. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος καὶ ἡ Θεσσαλονίκη, σ. 9-13' 4. Στιχομυθία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, σ. 14' 5. Ὁ Ἐπαρχὸς τοῦ Σιρμίου καὶ ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ ναοῦ, σ. 15' 6. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος σύμβολον νίκης τοῦ ἑλληνικοῦ κατὰ τοὺς σλαβισμοῦ, σ. 29-31' 11. Λιμοί, ἐπιδημίες, ἐρίδες, σ. 31-34), β) Ἡ Θεσσαλονίκη τὸν 17ον καὶ 18ον αἰῶνα, σ. 35-78 (1. Ταχεῖα ἀνάπτυξις τοῦ ὑπὸ Ἑλλήνων διεξαγομένου ἐμπορίου, σ. 35-39' 2. Οἱ Ἑλληνες παραγωγίζουσι τοὺς Ἑνετούς, σ. 39-43' 3. Ἐλλειψὴ ἀσφάλειας, χαλάρωσις διοικήσεως καὶ δικαιοσύνης, σ. 43-47' 4. Ἐξεγέρσεις, ἔλθεισι σίτου, ἀπαγόρευσις ἐξαγωγῆς, κ.λ., σ. 47-51' 5. Πειρατεία στὸν κόλπον τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τὰ παράλια τῆς Χαλκιδικῆς, σ. 51-59' 6. Οἱ θυσίαι τῶν Ἑλλήνων τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὸ ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1768-1774, σ. 59-64' 7. Ἀρχαῖα μνημεῖα τῆς

Θεσσαλονίκης ταξιδιού στην Εύρωπη τὸ 1741 καὶ 1865, σ. 64-72· 8. Θεσσαλονίκη: Ἡ παλαιὰ Θέρμη, σ. 72-78). II. Μακεδονικά, σ. 78-118 (Ἡ Μακεδονία εἶναι ἐλληνική, σ. 78-83· 1. Ληστρικά ἐπιδρομαὶ τῶν Ἀλβανῶν κατὰ τῆς Μακεδονίας, σ. 83-89· 2. Νέαι πηγαὶ διὰ τὸ παιδομάζωμα ἐπὶ Τουρκοκρατίας, σ. 89-91· 3. Τὸ παιδομάζωμα καὶ ἡ ἐπανάσταση τῆς Νάουσος τοῦ 1705, σ. 91-94· 4. Ἡ Κοζάνη τοῦ 1833 ἀρνείται νὰ καταβάλλῃ κεφαλικὸ φόρο, σ. 94-98· 5. Ἀρματολοὶ καὶ κλέφτες στῆ Μακεδονία, σ. 98-102· 6. Ἐνθυμήσεις. Τὸ χρονικὸν τοῦ λαοῦ. σ. 102-106· 7. Τὰ «Κόλιαντα» στὴν Κοζάνη, σ. 106-110· 8. Ἡ Βέροια τῆς Χαλκιδικῆς καὶ τὰ Ποτειδαϊατικὰ τοῦ 432 π.Χ., σ. 110-116· 9. Ἀνέκδοτα γιὰ τὸ δολοφόνου τοῦ Φιλίππου, σ. 116-118). III. Ἀνάλεκτα, σ. 119-272 (11. Ἀποστολὴ εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος. Τὸ ἄρχειον τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων καὶ ἡ συστηματικὴ ἐκδόσις τῶν βυζαντινῶν ὑπαλληλικῶν καὶ ἰδιωτικῶν ἐγγράφων τοῦ Ἁγίου Ὁρους, σ. 224-231· 12. Τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ οἱ ἠθσαυροὶ του, σ. 231-251). IV. Βιβλιοθήκai καὶ Ἀρχεῖα Μακεδονίας, σ. 273-314 (1. Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη. Ἐγκαίνια, σ. 273-287· 2. Βιβλιοθήκη Φιλεκαπιδευτικῶν Συλλόγων Ἀδριανουπολιτῶν, σ. 287-288· 3. Βιβλιοθήκη Εὐξείνου Λέσχης Ποντίων, σ. 288-289· 4. Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου, σ. 289-290· 4. Βιβλιοθήκη Δυτικῆς Μακεδονίας. Εἰσαγωγικά. Τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης καὶ ἡ ἔρευνα τῆς Μακεδονίας. Ἐκθέσεις ἐπιστημονικῶν ἔρευνῶν, σ. 290-296· 5. Κοζάνη. Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη. Ἰερὸν καὶ Σκευοφυλάκιον Μητροπόλεως. Συμβολαιογραφεῖον Δ. Χ. Πράσσου. Ὑποθηκοφυλακεῖον. Βιβλιοθήκη Μιλτιάδου Τζῶνη. Βιβλιοθήκη οἰκογενείας Ἀθανασίου καὶ Πausανίου Διάφα, σ. 296-305· 6. Σιάτιστα. Βιβλιοθήκη Γυμνασίου, σ. 305· 7. Νάουσα, Βιβλιοθήκη τῶν Ἀργυροπολιτῶν, σ. 306· 8. Καστορία. Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη, σ. 306· 9. Κλεισοῦρα. Βιβλιοθήκη τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, σ. 307· 10. Φλώρινα. Βιβλιοθήκη Μοναστηριῶν, σ. 307· 11. Μονὴ Ἁγίων Ἀναργύρων Καστορίας, Εὐαγγελιστρίας Βουνάσης, Ἁγίου Ἀθανασίου Ἐρατύρας, Ἁγίας Παρασκευῆς Σισανίου, Μεγάλου Σπηλαίου Γρεβενῶν, σ. 307· 12. Ζάβορδα. Βιβλιοθήκη Μονῆς Ἁγίου Νικάνορος, σ. 308· 13. Ἄλλες μικρότερες βιβλιοθήκες. Βελβενδοῦ, Σερβίων, Βλάστης, Τσιτλίου, Βεροίας. Ἡ τύχη τῶν βιβλιοθηκῶν, σ. 308-312· 14. Κρατικὰ Ἀρχεῖα Μακεδονίας καὶ Θράκης, σ. 312-314)· V. Ἐθνικὸν Λαογραφικὸν Μουσεῖον (Θεσσαλονίκης), σ. 314-320. VI. Λαϊκὸν Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης. Ἱστορία, σκοπός, ὄργάνωσις. Τὸ δικό μας Λαϊκὸ Πανεπιστήμιον, σ. 322-331. Τόμ. Β': I. Πτολεμαϊκά, σ. 1-50. II. Θεσσαλονίκια, σ. 51-123 (1. Νέα στοιχεῖα διὰ τοὺς προστατευόμενους τῆς Θεσσαλονίκης. Οἱ προστατευόμενοι καὶ τὰ προνόμια τους, σ. 51-55· 2. Οἱ προστατευόμενοι ἐξαιροῦνται ἐκτάκτων εἰσφορῶν. Δικάζονται καὶ τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν προξένων. Τὰ προξενεῖα ἄσυλον κακοποιῶν προστατευομένων, σ. 55-59· 3. Ἄσυλία προστατευομένων. Κοινὸν διάβημα τῶν προξένων, σ. 59-64· 4. Οἱ προστατευόμενοι καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν μετὰ τὴν Μητρόπολιν καὶ τὴν Δημογεροντίαν. Δίκαια καὶ καταδίκαι, σ. 64-69· 5. Τὰ δῶρα τῶν προξένων. Δωροδοκίαι, ἐκβιασμοί, σ. 69-74. 6. Οἱ φορατζήδες, σ. 74· 7. Διενέξεις μετὰ τῶν προξένων. Τὰ οἰκογενειακὰ τῶν προξένων, σ. 74-79· 8. Φόνος Δανοῦ προξένου τὸ 1766. Ἐπεισόδιον μετὰ τῶν Βενετῶν καὶ Ραγούζαιον προξένου, σ. 79-82· 9. Διάφορα μικροεπεισόδια, σ. 82-87· 10. Τὰ κατορθώματα δύο Ἑβραίων ἐκ Θεσσαλονίκης, Σαμουὴλ Λεβὴ καὶ Μωϋσὴ Ἰσραὴλ πρὸ τῆς Ἱερᾶς Ἐξέτασεως στὴ Βενετία, σ. 87-92· 11. Μακεδονικά. Οἱ σκλάβοι ἐπαναστατοῦν. Πειρατὲς ἀπῶγον ἐλληνόπουλα, σ. 92-95· 12. Ὁ ζωγράφος Χριστόδουλος Ἰωάννου ἐκ Σιατίστης, σ. 95-98· 13. Δύο μεγάλοι Μακεδόνες ἐνεργεῖται καὶ ὑποστηρικταὶ τῶν γραμμάτων: Γεώργιος Καστριώτης καὶ Κωττούνης Ἰωάννης. Τὸ Κωττούνειο Κολλέγιον, σ. 98-112· 14. Νέα πηγὴ ἀφορῶσα τὴν οἰκογένεια Καραγιάννη ἐκ Κοζάνης. Γεώργιος Καραγιάννης. Πειρατὲς διαζυγίου του. Θεόδωρος Καραγιάννης. Ἀπόγονοι τῆς οἰκογενείας Καραγιάννη, σ. 112-123). IV. Ἐπίκαιρα, σ. 226-258 (2. Φίλιπποι, ἡ πρώτη χριστιανικὴ κοινότης στὴν Ἐλλάδα, σ. 229-233).

Νομίζω πώς και μόνο με την άναγραφή των σχετικών με την Μακεδονία «ἐκλαϊκευμένων μελετημάτων» του καθηγητού κ. Σιγάλα, ανάγλυφα προβάλλει ἡ ἀξία καὶ ὁ πλοῦτος τους. Μολονότι γράφτηκαν σὲ παρωχημένους χρόνους, με διαφορετικὲς αἰτίες καὶ ἄλλα σὲ δημοτικὴ, ἄλλα σὲ καθαρεύουσα, παρμένον ποιητικὰ καὶ ποσοτικὰ σεβαστὴ προσφορά στὴν ἔρευνα καὶ γνῶριμία τοῦ μακεδονικοῦ παρελθόντος. Καιρὸς ἦταν πιά νὰ ξαναδημοσιευθῶν. Γιατὶ ἄφοῦ φώτισαν καὶ ἐνεψύχωσαν ὅταν πρωτοδημοσιεύτηκαν, μετὴν ἐκδόσῃ τους τώρα σὲ δύο τόμους ἔρχονται νὰ γίνουν κτῆμα ἔσσαι ὄλων ὄσων αἰσθάνονται καὶ ὄσων στοχάζονται.

ΧΑΡΑΛ. Κ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

«Λ α ο γ ρ α φ ί α», Δελτίον τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρείας κατ' ἔτος ἐκδιδόμενον. Τόμος κγ' (1964), 8ο, σελ. XVI + 760. Γενικὸν Εύρετήριο των τόμων α'-κ' (1909-1962) συνταχθέν ὑπὸ Μαρίας Ἰωαννίδου-Μπαρμπαρίγου, Ἀθήνα 1970.

Ἡ «Λαογραφία» εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μακροβιότερα ἑλληνικὰ περιοδικὰ. Ὁ πρῶτος τῆς τόμος, με διευθυντὴ τὸν ἀείμνηστο Νικόλαο Πολίτη, ἔχει ἐκδοθῆ στὰ 1909 καὶ ἀπὸ τότε συνέχισε τὴν ἐκδόσῃ τῆς, παρὰ τίς δυσκολίες καὶ τίς οικονομικὲς δυσχέρειες πὺ εἶναι συνωφασμένες στὴν Ἑλλάδα με παρόμοια μακρόπνοα ἔργα. Ἐδῶ καὶ χρόνια εἶχε γίνε αἰσθητὴ ἡ ἔλλειψη εὔρετηρίου τοῦ ἄφθονου καὶ πολυτίμου ὕλικου πὺ κρύβεται στίς σελίδες τῆς. Σχετικὴ προσπάθεια, γιὰ τοὺς δέκα πρῶτους τόμους, εἶχε ἀναληφθῆ ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο πρόεδρο τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν Στίλπωνα Κυριακίδη, ἐπὶ σειρῶν ἑτῶν διευθυντὴ καὶ ἐκδότῃ τῆς «Λαογραφίας», πὺ κατήρισε μιὰ ὁμάδα μαθητῶν του γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτό. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ δὲν ἔτελεσφόρησε μιά ἀπὸ τίς πολλές δυσκολίες τῆς εὔρετηριάσεως εἶναι καὶ ἡ ἀδυναμία ὁμαδικῆς ἐργασίας. Ἐτσι, μιὰ καὶ οἱ τόμοι τῆς «Λαογραφίας» εἶχαν ἐν τῷ μεταξύ ἀδηθῆ καὶ ἡ ἀνάγκη εὔρετηρίου ἔγινε πιὸ ἐπιτακτικὴ, ἡ Ἑλληνικὴ Λαογραφικὴ Ἑταιρεία ἀποφάσισε στὰ 1954 τὴν ἐκδόσῃ εὔρετηρίου τῶν μέχρι τότε ἐκδοθέντων δεκαεξὶ τόμων — τελικὰ περιελήφθησαν καὶ οἱ ἐπόμενοι τέσσαρες (ιζ'-κ') — καὶ ἀνέθεσε τὸ ἐπίπονο αὐτὸ ἔργο στὴν γνωστὴ λαογράφου κ. Μαρίας Ἰωαννίδου-Μπαρμπαρίγου. Ὁ ὀγκώδης τόμος τῶν σχεδὸν ὀκτακοσίων διστῆλων σελίδων διαιρεῖται σὲ τέσσαρα κύρια τμήματα - πίνακες πραγμάτων καὶ λέξεων (σ. 1-656 καὶ συμπλήρωμα σ. 751-755), κυρίων ὀνομάτων (σ. 657-676), τόπων προελεύσεως λαογραφικῆς ὕλης (σ. 677-689) καὶ συγγραφέων πραγματειῶν καὶ βιβλιοκρισιῶν (σ. 691-750). Ἐ τὸς αὐτῶν ἡ κ. Ἰωαννίδου-Μπαρμπαρίγου κατήρισε καὶ πίνακες τοπωνυμιῶν καὶ ὀνομάτων (βαπτιστικῶν, ἐπωνυμιῶν, παρωνυμιῶν καὶ τῶν συγγραφέων τῶν ὁποίων οἱ ἀπόψεις συζητοῦνται στὰ διάφορα μελετήματα τοῦ περιοδικοῦ). Δυστυχῶς, τεχνικοὶ λόγοι ἐμπόδισαν τὴν δημοσίευσῃ τους. Ἐλπίζω ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Λαογραφικὴ Ἑταιρεία δὲν θὰ ἀμελήσῃ τὴν ἐκδόσῃ τῶν δύο αὐτῶν χρησίμων πινάκων, πὺ θὰ συμπληρώσουν τὸν τόμο τοῦ εὔρετηρίου.

Εἶναι εὐνόητος ὁ μόχθος τῆς κ. Μ. Ἰωαννίδου-Μπαρμπαρίγου καὶ ὁ χρόνος πὺ διέθεσε γιὰ νὰ δαμάσῃ τὸ πολυποίκιλο ὕλικό καὶ νὰ συντάξῃ τοὺς λεπτομερῆστατους πίνακες. Τὸ ἄρτιο εὔρετήριο, πὺ μᾶς ἔδωσε, εἶναι πραγματικὰ πολῦτιμο, βοηθώντας κάθε ἐνδιαφερόμενο καὶ ἱκανοποιώντας καὶ τίς πιὸ σχολαστικὲς ἔρευνες. Ἡ κ. Μ. Ἰωαννίδου-Μπαρμπαρίγου πρέπει νὰ εἶναι υπερῆφανη γιὰ τὸ ἔργο τῆς καὶ ἐμεῖς εὐγνώμονες γιὰ τὴν προσφορά τῆς.

ΧΑΡΑΛ. Κ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ